

Gospodar in gospodinja

LETO 1939

19. JULIJA

ŠTEV. 29

Nekaj o rožah

Tej povsod znani in po vsem svetu priljubljeni vrtni rastlini pravijo tudi vrtnica. Pa je že lepše, če jo kličemo z njenim prvotnim, edino pravim imenom — roža; tako jo imenujejo tudi v mnogih drugih jezikih.

Roža, kraljica vrtov.

Katera cvetlica se more kosati z njo v lepoti njenih cvetov, v brezkončni pestrosti in raznovrstnosti njenih barv in oblik ali v prijetnosti njenih vonjav, ali v dolgotrajnosti in neizčrpnosti njenega cvetja ali pa končno v preprostosti in skromnosti njene negovanja?! Nobena! — Kajti lepšega cvetja, bodisi po obliki ali barvi, prijetnejšega vonja in še raznih drugih odlik nima nobena. Rože goji lahko vsakdo, ki ima le nekaj pedl zemlje. Tudi siromak si jih laže omisliti nego marsikatero drugo cvetlico, ali pa si jih odgoji samo brez imena vrednih stroškov.

Kako rože razmnožujemo.

Povsod po našem grmovju raste šipek — divja roža, na katero cepimo vse žlahtne rože. In kako preprosto pa prijetno je to delo. Kdor ima količkaj ročne spretnosti in oster nožiček, pa lahko s pridom požlahtnjuje rože, ako le enkrat vidi kako se to dela. Sedaj je čas poletje, julija in avgusta je doba za požlahtnjevanje rož z očesom. S tujo besedo pravimo temu za rože edino primernemu načinu požlahtnjevanja okulacija. To delo je posebno primerno tudi za nežne pa spretno ženske roke. Za prvo vajo poskusimo ceniti z očesom primerne šipke kar v grmovju. V ta namen izberemo enoletne (letoš zrasle) ravno zraščene kot prst debele šibe, ki rastejo bolj na samem (ne v preobširnih grmih, kjer jim ne moremo blizu), kjer jih bo na jesen lahko izkopati. Najboljša debeleca za rože dajo šibe z redkimi trni.

Preden gremo okulirati, si moramo prekrbeti cepiče, to so enoletne, olesenele mladice s popolnoma razvitimi očesi. Dobimo jih na žlahtnih rožah, ki so ocvetele. Takoj, ko cepič odrežemo, mu moramo po-

strižiti liste tako, da pustimo dobršen del pecelja, da laže držimo oko, ko ga zatikamo za lubje, ker odrezani ščitek ne sme priti med prste. Tako pripravljene cepiče zavijemo v mokro krpo in jih shranimo na hladnem, dokler jih ne porabimo. Na tak način shranjeni počakajo več dni, ne da bi se pokvarili. Tudi razpošiljati se dajo brez škode.

Požlahtnjevanje z očesom je brez slik težko tako opisati, da bi se dalo kar na prvi mah dobro izvršiti. Zato naj si vsakdo skuša dobiti koga, ki mu bo pokazal pravilno ravnanje. Potem naj se pa vadi na raznih drugih primernih rastlinah.

Požlahtnjevanje z očesom ali okulacija se sponese le tedaj, ako je divjak v soku ali močeven, da se lub prav lahko odlušči od lesa. Ko imamo za okulacijo vse pripravljeno, poiščimo v primerni višini na divjaku (en do poldrugi meter od tal), kakor je divjak pač visok, gladko mesto. Na tem mestu prerežimo lub po dolgem in počez v obliki črke T in ga odluščimo z nožem konico navzdol na obe strani, da nastane navpična reža. Sedaj vzamemo v roke cepič in izrežemo z njega primerno očesce v obliki okoli 3 cm dolgega, tankega ščitka, ki ga primemo za pecelj in potisnemo v pokončni legi v režo na divjaku. Z levico stisnemo obe loputnici, da tesno objameta ščitek, z desnico pa rano trdno povežemo tako, da se očesce ne pokrije. Če nimamo rafijevega ličja, je dober tudi debel bombaž. Delati moramo hitro, zlasti kadar je vročina, da se rez na divjaku in na ščitku ne presuši. Da bomo bolj gotovi, vstavimo na isto debeleco na raznih straneh po dve ali tri očesce v razdalji po nekoliko centimetrov. Vrh in morebitne stranske poganjke nad vcepljenimi očesci pustimo neokrnjen, kajti čimveč ima rastlina listov, tembolj živahno presnavlja in tem laže se bodo vstavljena očesca prirastla. Ako bi rastlino obrezali in oropali zelenja (listov), bi jo s tem silno oslabil in zavrl pretakanje sokov; vcepljena očesca bi se težko prijala.

Čez 10 do 14 dni preglejmo cepitve. Ako je žitek z očesom zelen in pecelj takoj odpade, če se ga dotaknemo, je to znamenje, da se je okulacija sponesla.

Na ta način julija in avgusta požlahtnjene rože odženejo šele drugo pomlad, zato pravimo, da v tej dobi požlahtnjujemo na speče oko. Požlahtnjujemo le v lepem, toplem vremenu. Deževno, mrzlo vreme za okulacijo ni ugodno. V gozdu cepljene divjake moramo čez zimo zavarovati, da žlahtna očesa ne zmrznejo. V vrt jih presadimo šele drugo jesen ali naslednjo pomlad, ko imajo že nekoliko žlahtnega voha in so že cvetele.

Roze v vsak vrt!

Roze, ki jih vzgajajo v velikem številu po drevesnicah ali kakor jih nudijo naši vrtnarji, so razmeroma drage. Nežke ali grmičaste so po 5 din ali še dražje. Visoke rože, ki so za kmečke vrtove najbolj primerne, so pa po 15—20 din. Tolikih zneskov pa ne more utrpjeti vsakdo. Zato pa sezimo po samopomoči. Rože imamo lahko zastoni, samo nekoliko dobre volje, umevanja in truda je treba. Ravnajmo takole:

Pozno na jesen, oktobra, novembra meseca, ko se listje ospe, poiščimo po gozdu in grmovju primerna enoletna šipkova debelca, to so enoletne, ravne, zdrave šibe, ki imajo vsaj nekaj korenin in

ne preveč trnja (redko trnjeve). Posadimo jih čimprej, da se na zraku ne suše, in sicer kar na stalno mesto, to se pravi tjakaj, kjer naj rastejo in cveto. Takoj ko so posajene, jih pripognemo k tlu in pokrijemo po vsej dolžini z zemljo. Ako bi jih pustili nezavarovane, bi čez zimo pozeble. Na pomlad, ko začno odganjati (ne prej!), jih dvignimo in privežimo na kolčce. Ako smo dobro izbirali in z njimi ravnali tako kakor opisano, bodo večinoma vse krepko odgnale in julija ali avgusta meseca sposobne za požlahtnjevanje.

Za preproste kmečke razmere, kjer ne utegnemo, da bi se po vrtnarsko bavili z rožami, so najbolj priporočene visokodebelne rože (z 1 do 1.50 m visokim debelcem), v takih sortah, ki niso preveč občutljive za zimski mraz. Najlepše izmed lepih so pač čajevke križanke, ki se dobe v vseh barvah od čisto bele (Pij XI.) do temno rdeče (Etoile de Holland).

Za parke in večje vrtove so zelo želane tudi nizke (grmičaste) rože, ki so popolnoma brez debla. Pripravne so posebno še zato, ker so čez zimo lažje obvarujejo pozebe nizke.

Kakor rože, prav tako se požlahtnjuje z očesom tudi sadno drevje vseh plemen.

H.

Iz malega raste veliko

Hvala Bogu, po dolgi suši zopet kaplja izpod neba! Prve kapljice takoj posrka žejna gornja prst. Kmalu pa odtekajo kaplje po majhnih žlebičih in ti se zbirajo od vseh strani ter družijo v nežen studenček, ki jo ubere proti potoku. Te male vodice odnašajo s seboj delce prsti in peska; v potoku pa naraste njihova moč, ki vali s seboj že kamenje in grušč, večje in veje in mlinarju je potok dobro došli delovni hlapec. Kmalu pusti potok mlin daleč za seboj in šumi nasproti reki in veletoku, ki nosi milijarde kapljic proti njihovu cilju, mogočnemu svetovnemu morju. Na pot se je podala skromna kaplja, ki jo je vsrkala zemlja, njeno potovanje se končuje v morju, ki je pogoltnilo že neizmerne množine rodovitne zemlje. Kaplja — reka — veletok — morje! Dolga pot, porečes; a vendar jo kaplja prehodi z največjo lahkoto: saj gre pot — navzdol. Največje morje nastane iz kapljic, iz malega raste veliko.

Tudi v tvojem gospodarstvu, ljubi prijatelj, mnogokrat kaplja! Če je kje luknja v trdnem sestavu tvojega gospodarskega reda, potem kaplja iz te luknje najprej polagoma, kaplja za kapljo v dolgih presledkih, potem pa vedno hitreje. Iz kaplje nastane potok, iz njega pa reka; če pustiš, da gre tako naprej, te potegne slednjič veletok s seboj v morsko brezno gospodarskega pogina. — Če opaziš luknjo v gospodarstvu, zamasi jo takoj, ljubi slovenski gospodar! Ne zanašaj se na boljše čase! Kolikokrat bi lahko poplačal svoje dolgove s tistim denarjem, ki ti brez potrebe odkaplja v gospodarstvu. Koliko je slovenskih kmetij, ki so na las podobne situ s stoterimi luknjami, iz katerih kaplja noč in dan.

Najbolj kaplja iz luknje nevednosti. Najboljši sokovi tvojega gospodarstva se izcejajo ravno pri tej odprtini. Z njimi krmiš agenta, ki ti je obesil na vrat za drag denar kako ničvredno blago, stroj, seme, guojilo,

Trdovratno se držiš starih, a slabih navad in upiraš se vsakemu izboljšanju v gospodarstvu; tudi to je velika luknja.. Živina stoji v hlevu in godrnja, ker — kaplja od nje gnoj (-nica), v katerem bi se skoraj zadušila, kapljá iz nereda, v katerem dobiva svojo krmo in jo hodi molzt gospodinja. Tele mekeče, ker kapljá — iz mleka, ki mu ga kradeš, da bi ga več izvozil v mesto ali v mlekarno. Gnojni kup na dvorišču se kar kadi besnosti, ker kapljá: iz gnojnice, ki se razteka na vse vetrove, iz zanikrnosti, ki ti ne dovoljuje, da bi gnoj dobro poltačil, pa tudi iz — gnojnične brizgalke, ki je nikjer ni videti, s katero bi pa moral ohranjati gnoj stalno vlažen. Seno na travniku se suši in kar rjavi od jeze, ker si ga tako pozno kosil in bil tako kriv, da je šel najboljši del redilnih snovi v nič. Njiva stoka, ker si jo posejal pregosto, zapravljal si s tem semensko zrnje in onemogočil krepek razvoj bodočemu žitu. Pritožuje se tudi, da premalo skrbiš za izbrano semensko zrnje, v katerem je polno napol gluhega semenja, pa tudi obilica plevela; tako imajo pleveli že vnaprej vknjiženo pravico na tvoji zemlji, ki bo morala žrtvovati svoje najboljše moči njim v prid, ne pa tebi.

Kamorkoli pogledaš, povsod kapljá, ker nočeš misliti sam, ne poslušati drugih in preziraš vsak napredek, ki bi ti lahko koristil. Iz kapelj nastaja potok, iz tega pa veletok, ki odnaša v svojih valovih zaklade tvojega blagostanja v morje tvojih izgub. Iz sena, ki ga pohodi tvoja živina, iz slame, ki je razmetana po dvorišču, iz zrnja, ki izpada na polju, ker si prepozno žel, iz miši, ki jih nisi pokončal in so ti v zahvalo požrle mlado ozimino, iz slabo očiščenega žita, ki si ga peljal trgovcu, iz slabo osnaženih strojev in drugega orodja, iz slabo vzdrževanih poljskih potov, povsod, od vseh strani kapljá.

»Kdor hoče danes dobro gospodariti,« pravi moder gospodarstvenik, »ta mora začeti z malim. Pridobivanje z njegovimi centimetri in grami je danes tako priostreno, da je treba računati tudi z malenkostnimi količinami. Kdor hoče danes gospodariti «iz čebra», mora imeti poleg sebe polno mošnjo, če je pa nima, hiti s polnimi jadri nasproti svojemu gospodarskemu potopu. Majhni prihranki številne malenkosti v gospodarstvu, se zbero v velik dobiček ali pa izgubo, kakršen je pač gospodar — ali mojster ali pa skaza. Milijona ne boš imel nikoli brez prvega kovača, pa tudi ne, če manjka zadnjega dinarja. Če tožiš in zdi-

huješ nad davki in drugimi stroški, ti ni zameriti, saj so mnogokrat res previsoki! Če v stiski prosjačiš za odpis zemljiškega davka, nič napačnega ne storiš. Tudi te malenkosti časih zelo teže človeka. Toda prosim te, pazi, da med tem, ko se pritožuješ in prosjačiš na eni strani, ne bo na drugi več odkapljalo po tvoji lastni krivdi!

Odprtih je lukenj na stotine. Gnoj iz hleva moraš obdelavati, ravnati ž njim, kakor zahteva njegova narava. V hlevu dobro nastiljaj, na gnojišču pa vsak dovozek leno izravnaj, dobro poteplaj, hrani vedno vlažen in tudi na gnojnico skrbno pazi, da se ti ne izgublja. Vsako tako delo je zamašek, ki ti zadela luknjo v gospodarstvu. Izračunali so, da je izguba vsled slabega ravnanja z gnojem pri vsaki odrasli živini v hlevu vredna dve vreči žita; če imaš deset glav živine, je to 20 več. To že ne kaplja več, to že burno teče. Pridelovanje detelje in stročnic prinaša gospodarstvu dobro krmo in dobavlja kmetu dragoceni dušik iz zraka — zastoj. Pravilna uporaba umetnega gnoja za pridelovanje detelje more prinesiti gospodarju korist, ki je vredna 1 vrečo žita pri vsakih 2 mernikih posetve. Zelo veliko torej vrže proč, kdor detelji ne gnoji pravilno. Tukaj ne kaplja, ampak teče kot velika reka. Tudi pri nakupu umetnih gnojil in močnih krmil se da marsikaj prihraniti. Bogataši kupujejo v velikem, ti pa se zveži s tovariši-sosedi, da boste kupovali skupno, kot nabavljajna zadruga. Pri tem si prav lahko prišteješ povprečni gospodar na leto po 3 do 4 polne vreče žita. Varčevati in izdajati, to sta dve reči. Pa tudi pri izdajanju se da časih zamašiti luknja. Če te tare dolg, moraš plačevati obresti. Kakšna sreča, če imaš pri roki Rajfajzenovo hranilnico in posojilnico, ki ti omogoči cenejši kredit in počasno odplačevanje dolga! Že četrto odstotka prihranjenih obresti ti zaležejo pri količkej večjem dolgu za nekaj polnih vreč žita. In ta kaplja naraste v 10, 20 letih v veliko reko, ki bi napolnila 60 in več vreč z žitom.

Zlata vredna je pravočasna žetev. Če žanješ močno prezrelo žito, se ti ga izgubi najmanj dvajseti del ($\frac{1}{5}$). Zdaj pa svinčnik v roko in računaj: Pri 2 mernikih posetve $\frac{1}{4}$ vreče žita v zgubo; pri 20 mernikih gre do 2 do 3 vreče žita skozi okno. Za slabo očiščeno žito dobiš pri trgovcu precej manj, kakor za lepo blago. Pri 20 vrečah imaš najmanj eno vrečo izgube. Če slabo molzete, imate pri 5 kravah vsak dan vsaj 1 liter mleka manj! V 365 dneh je to vrednost 5

vreč polnih žita. Če nimaš mlečnega posnemalnika (centrifuge) ali če ni v kraju mlekarske zadruge, boš mleko slabše vnovčil! To znaša pri 5 kravah celo vrsto vreč prav lepega žita. Isto velja, če svoje travnike slabo oskrbuješ, če stiskaš pri dinarjih za skočnino dobrega žrebca, bika, mrjasca itd. Žrebe, tele, pujski bodo mnogo manj vredni!

Tako se polagoma zbira in skuplja: tukaj 10 vreč žita tam ena vreča, še drugodi 3—4 vreče; danes toliko vreč, jutri petkrat več, pojutrišnjem nekaj manj; spomladi 10, jeseni 2, vmes pa — počasi sicer, toda gotovo — še 20 vreč! Same kapljice in potočki! Ko pa se vse steče skupaj, vidiš, da je to kup, v katerem je 100 in več vreč. Krasna reka, ki je odtekla iz tvojega gospodarstva. V 10 letih je to že 1000 in več vreč, v 30 letih pa nad 3000 vreč — veliko premoženje, ki se ti je izcedilo skozi sito!

Zato pa bodi skrben in varčen, ne trpi

nikjer nošenega kapljanja! Zavečaj se tudi živo, da *čas je zlato!*

Kaj pomenijo v gospodarstvu malenkosti, boš najlepše uvidel, ako si vse dohodke in izdatke skrbno zapisuješ. Knjigovodstvo je čuječe oko v gospodarstvu. Takoj ti pove, kje kaj pušča in kaplja. Naučilo te bo skrbeti za red v gospodarstvu. Red je pa duša za gospodarsko življenje.

Še ta-le nasvet: Ker nimaš 100 rok, ne boš mogel zamašiti vseh lukenj enkrat. Zato pa drugo za drugo, najprej zadelaj velike, potem pa manjše! Ko pa boš imel vse lepo v redu, ne trpi več nobene razpoke, nobene špranje, iz katere kaplja. Iz dinarjev nastane milijon, iz kapljice veletoke; veletoke pa napolnijo morje. Prijatelj-gospodar, hodi z odprtimi očmi po svojem gospodarstvu podnevi, ponoči pa s svetilko. Kjer kaplja, urno gor obliži! Kapljica za kapljico prevrta kamen; majhne izgube pa izpraznijo tudi največjo denarnico. ovfr.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Naši mali

Petračevi

Kadar je zunaj divjala huda ura, takrat je bil pri Petračevih sodni dan. Komaj se je stemnilo nebo, že so vsi zbežali v hišo in nato zbrani okoli mize v grozi in strahu pričakovali, kdaj bo začelo treskati in grmeti. Vsi preplašeni so se tiščali drug drugega in silili v mater, ki je sama vsa trepetala od strahu. Kadar se je zablislilo, so vsi zatisnili oči, se prekrizali in mati je glasno vzdihnila: Bog in sveti križ božji! Če je treščilo, so vsi v zboru zaječali in prosili Boga, naj prizanese, njim, ubogim grešnikom. Mali Tinče je v strahu spraševal svojo vest in Lojzka je v smrtnem strahu obujala kesanja in si predstavljala, kako bo v peklju, če zdaj trešči vrnjo. Zakaj, da bo prišla v pekel, o tem je bila prepričana, če zdaj umrje brez spovedi in poslednjega olja. Kadar je nevihta za hip ponehala, je mati izrabila trenutni mir, da je otrokom pripovedovala grozne storije o nesrečah, ki jih strela povzroča: kako je pred leti pogorela vsa vas, ko je strela udarila v neko hišo: kako je vodena strela udarila pri njih v hišo in prebrskala vse od tal do stropa in šla tik mimo nje v zemljo. Temu so se potem ob zimskih večerih pridružile še grozne pravljice o strahovih o dušah, ki so se vračale na zem-

ljo nazaj delat pokoro za grehe, ker so umrle brez svetih zakramentov. Otroci so živeli v vednem strahu. Zvečer ko se je enkrat zmrachilo, se nihče ni več upal iz hiše. In če je vendarle kdo moral po nujnih opravkih, je golovo srečal med potjo deset strahov, ki so nanj čakali in ga podili ter se šele tik pred vežnimi vratmi poslovili od njega.

Da, taki plašljivci so bili Petračevi. Vsa vas jih je poznala in se norca delala iz njih. Tudi ko so že odrasčali, se tega strahu niso mogli iznebiti. Tudi pri vojaki je moral požirati golide zasramovanja radi svoje strahopetnosti; vse ga je dražilo, vse mu je nagajalo, on pa je trpel peklenske muke. Ko pa je moral nekoč na orožnih vajah ležati ob hudi uri v strelnem jarku, je mislil, da bo zblaznel. Tudi z ostalimi otroci ni bilo nič boljše, strahopetci so bili kot otroci in strahopetci so šli tudi v življenje. Mladostna vzgoja je hodila za njimi in jim grenila življenje.

Tako je bilo pri Petračevih. Vse drugače pa pri Logarjevih. O starem Logarju so pravili sosede, da je malo čuden človek. Veliko je hodil po svetu v svoji mladosti, ko je kot rokodelski pomočnik prepotoval skoraj pol Evrope. Sicer se je vrnil domov kot pošten človek, vendar pa je postal čudak. Vsaj obnašal se je drugače kot ostali vaščani in tudi svoje otroke je drugače vzga-

jal. Kadar je le mogel, je hodil z njami zunaj v naravi in jim jo razkazoval. Čudovite stvari jim je pripovedoval o življenju živali in rastlin. Pri tem pa jim je vedno govoril o modrosti in dobroti božji, ki je vse to ustvarila, da bi bilo nam ljudem življenje na zemlji lepo in prijetno. Celo tako daleč je šlo njegovo čudaštvo, da je veelej, kadar se je bližala huda ura, peljal otroke na vrt in jim razkazoval naravo in njena čudesa ob tem času. Šele prve deževne kaplje, ki so začele padati, so ga nagnale v hišo.

V hiši je sicer dal takrat vsa okna zapreti, ker je trdil, da preprih vleče nevihto nase, toda potem je mirno poslal vsakega otroka na njegovo delo. Tudi sam je mirno delal, kakor ne bi bilo zunaj nikake nevihte, nikakega bliska in treska. Vmes pa je rad poučeval otroke nekako takole: »Poglejte otroci, kako rad nas ima Bog! Včeraj je bilo tako strašno soparno, za nikako delo več nismo bili, tudi rastlinam je že primanjkovalo moče. No, pa nam je Bog danes poslal to nevihto, ozračje se bo iznebilo svoje napetosti in se bo ohladilo — ali ne čutite, kako prijetno že postaja? Kmalu bo rodovitni dež poživil vso naravo in zopet bomo z veseljem delali po polju in po njivah«.

Tako je učil stari Logar svoje otroke. Seveda pa je bil pri tem tudi toliko previden, da je svoje otroke navajal, kako se morajo za časa hude ure obnašati: da ne smejo bit na prepihu, ne letati, ne iskati varstva pod visokimi drevesi, ker v taka strela najraje udari. Mimo tega pa jih je samo navajal, naj se vedno izroče božjemu varstvu in naj vedno pošteno živijo, da bodo brez greha, pa se jim ni treba bati, tudi če bi jih kdaj res strela zajela in bi morali pred božjega sodnika. Kdo bi se bal smrti, če pošteno živi!

Tako so Logarjevi otroci postali pogumni in jim še mar ni bilo hude ure. Tudi sicer se niso bali strahov, ker jih niso poznali. Edini strah, ki so se ga ogibali, je bil zloben človek. S takim se niso nikoli pajdašili. Ha.

KUHINJA

Krompir v oblicah. Ne predebel krompir operem in skuham v toliko vode, da ga ta samo pokriva. Vreti ne sme premočno, ker bi s prehitrim vrenjem sredina ostala trda. Kuhan krompir zdrobim, potreseem s soljo in kumno in pustim nekaj minut nepokritega. Potem dam krompir s surovim maslom na mizo.

Riž z marelicami. 28 dkg riža zberem in zbršem ter pristavim s toliko vode, da ga pokriva. Ko se voda posuši, prilijem 1½ l toplega mleka, dodam košček eurovega masla, žlico sladkorja in malo osolim. Vse to pustim, da prav počasi vre kake ¾ ure. Skledo obložim z razpolovljenimi marelicami, katere sem v oslajeni vodi skuhala. Ohlajeno jed prevrnem na krožnik in polijem s sokom, v katerem so se marelice kuhale ter dam mrzlo na mizo.

Krompir s čebulo in paradižniki. Za tak krompir potrebujem 1 kg krompirja, 4 bele čebule, 3 paradižnike, kozarec kisle smetane, kos surovega masla in primerno soli. Na surovem maslu oprajim sesekljano čebulo ji dodam olupljen, opran in na rezine zrezan surov krompir in paradižnike. Potem napolnim s temi snovmi pomazano kozico, potreseem površino s soljo in polijem s kisel smetano ter dušim pokrito ¾ ure.

Ocvrta špinača. Lepe močne špinačne liste osnažim, operem, pomočim v testo za vlite rezance in ocvrem na razbeljeni masti.

Zelenjadna mešanica. Na razbeljeno surovo maslo ali mast vržem sesekljano čebulo in zelen peteršilj. Ko je čebula prav malo zarumenela, dodam korenčka, graha, kolerabe, ohrovt, stročjega fižola; vsake zelenjave enak del. Zelenjavo poprej osnažim, olupim, operem in zrežem. Korenček, kolerabo in stročji fižol na rezine, ohrovt na rezance, grah ostane cel. Te zelenjave pražim pokrite 30—40 minut. Če se sok posuši, dolijem žlico juhe ali vode. Nazadnje primešam jedi prežganje, ki sem ga napravila iz žlice surovega masla in žlice moke ter razredčila z mlekom in kisel smetano.

Karfijola z zelenjavami. Karfijolo razdelim na posamezne rožice in jih skuham malo trde. Kuhane rožice zložim v pogreto skledo, potreseem dobro s parmezanom in s sesekljanimi zelenjavami kakor peteršilj, zelena, majaron, materna dušica in šatraj. Površino polijem s surovim maslom, v katerem sem zarumenila pest drobtin.

Sočnat češnjev kolač. Dve obrabani žemljici zrežem na prav majhne kocke in namočim v sladko smetano ali z mlekom. Potem pridenem ½ kg črnih pecljev in koščic odstranjenih češenj, 10 dkg sladkorja, ščep cimeta in malo sesekljanih limoninih lupinic ter pustim mešanico nekaj časa stati. Posebej pa mešam 7 dkg surovega masla s 3 rumenjaki, dodam češnje in narahlo primešam sneg 3 beljakov. Skledo namažem z maslom, potreseem z moko in zravnam me-

šanico enakomerno po skledi ter spečem v srednetopli pečici. Pečen kolač dobro potresem s sladkorjem in opečem z razbeljeno lopatico svetlorjavo.

Zdrobove kepe. Za zdrobove kepe rabim pol kg zdroba, 1 in pol litra mleka, kos surovega masla in primerno soli. Zdrob polijem z mrzlim mlekom in dobro premešam. V ostalo vrelo in osoljeno mleko stresem namočen zdrob in ga kuham med večkratnim mešanjem četrť ure. Ko je zdrob zgostel, mu primešam kos surovega masla ter zajemam z vsakratnim pomakanjem žlice v krop primerne kose, jih zložim na krožnik in zabelim z razbeljenim surovim maslom.

Ocvrte češnje. Vinsko testo napravim iz 1 decilitra belega vina, 10 dkg moke, 3 dkg sladkorja, malo soli, limonine lupinice, enega rumenjaka in s enegom enega beljaka. V to testo pomakam po 4—6 češenj tako, da so zmoceni samo sadovi, pečijo pa ostanejo suhi. Češnje ocvrtem na razbeljeni masti lepo rumeno. Ocvrte potresem s sladkorjem in dam gorke na mizo.

Češenjev kolač. 14 dkg sladkorja mešam s 4 rumenjaki, primešam trd sneg štirih beljakov in 7 dkg drobtinice. Polovico teh drobtinice zarumenim na surovem maslu. Za duh dodam limoninih lupinic in nožev konico cimeta. Kozico namažem s surovim maslom, potreseem z drobtinami in zravnam mešanico po posodi. 40 dkg češenj brez pecljev in koščice vlagam v testo in potem spečem. Pest češenj skuham s sladkorjem in ohlajeno tekočino potijem po kolaču.

DOMAČA LEKARNA

Če se ti dviguje pri vožnji, zmešaj 30 gramov rožmarinovega cveta s šestimi kapljami janeževega olja, zmoeži pivnik in naveži na želodec, preden nastopi vožnja.

Črna kava vpliva močno na izločevanje ledvic. Če ji primešamo mleka, izgubi škodljiva svojstva. Na prvi dunajski kliniki so dognali, da razstrupi maščoba v mleku kavo (čim več smetane je bilo, tem manj je vplivala kava na ledvice), še najbolj je vplivala na ledvice kava s surovim maslom.

Za opečen želodec nastavi na žganju rožmarina in žajblja in si tiraj v želodec.

Zmetko ali pinjavec jej, če te kuha vročina, če imaš rane v želodecu, za sušico, zlatenico, žolčno mrzlico, bruhanje. Za zapeko jo zmešaj s surovim maslom in pij na tešče. Na Holandskem dajejo otrokom za grižo zmetko. Rockefeller je imel rane v želodecu in je živel nekaj časa ob sami zmetki. Imel

je svoje krave in kamorkoli je poloval, so pošiljali zmetko za njim. Zmetkini obkladki vzamejo bolečine pri trganju in udarci; če vživaš več dni zaporedoma zmetko, se poživijo jetra in vranica. Huda bolečina odneha, če vzameš kos črnega kruha s kisom, mu primešaš lavorja in brinjevih zrn in navežeš.

Gospodarski nasveti

Hlev in svinjak. Sedaj za živinsko in prašičjo krmo ni stiske. Govejo živino pasemo in krmimo z zeleno krmo, bodisi s travo, ali deteljo. Naj pri tem noben posestnik ne bo malomaren; krma se sproti kosi, da ni sparjena. Prašičem pa privoščite svežega zraka in vode! Koliko se v tem oziru pri nas greši, ko imajo ljudje kar naprej prašiče zaprte in zadelane v zaduhlih svinjaki, namesto da bi jih imeli v tekališčih. Kdor si še ni omislil svinjskega tekališča, naj nič ne odlašaj. Velikega pomena je za zdravje in za razvoj prašičev. Zelo dobro je, če imajo prašiči v tekališču tudi primeren lužico (bazen), v katerem naj bo vedno sveža voda, da jo pijejo in se v njej kopljejo in hladijo. Če se bo res znatno pocenil cement, kar z gotovostjo pričakujemo, bo kazalo tako lužico betonirati, kar bo le malo »koštalo«, bo pa veliko več vredno, kakor bo ostalo.

Prašiče krmimo kar moči z zeleno hrano: s sočno travo, mlado deteljo in podobnim. Nasujemo jo kar v jasli ob ograji tekališča. V tekališču mora biti tudi senca, kamor se živali laho umikajo pred vročino in soncem. Zelo važno pa je, da vlada v tekališču vedno snaga! Nesnaga privablja nadležen mrčes in povzroča smrad, ki tudi prašičem ne more koristiti.

Hlevi in svinjaki naj bodo vedno čisti. O tem smo obširneje govorili že v junijskih navodilih, pa tamkaj napisane nasvete spet ponavljamo. Deseca julija se posebno močno razplajuje mrčes, ki mu je nesnaga najugodnejše kotilišče. Kako ta mrčes nadleguje živino, pač ni treba opisovati. A to je treba povdariti, da druge uspešne borbe proti mrčesu ni, kakor skrajna snaga v hlevih, svinjaki in v tekališčih. Če se ti živina smili, ko jo napada nadležna golazen, se ne jezi nad mrčesom, ampak nad samim seboj, ko nisi storil svoje dolžnosti glede snage! Tudi bolezní pri živini, zlasti pri svinjah, imajo kar pogosto svoj izvor v nesnagažnosti. Prašiče pa daj v vsakem primeru pravočasno cepiti proti rdečici, da se pozneje ne boš prepozno kesal.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. Na zadnjem živinskem sejmu dne 6. julija so plačevali živino tako: voli I. vrste 5.50—6 din, II. vrste 5—5.50 din, III. vrste 4—4.50 din; telice I. vrste 5.50 do 6 din, II. vrste 5—5.50, III. vrste 4 do 4.50 din; krave I. vrste 4—4.50, II. vrste 3.50—5, III. vrste 2.50—3 din; teleta I. vrste 6.50—7, II. vrste 6—6.50; prašiči špeharji domači 9—9.50 din, sremski špeharji 10—11 din, domači pršutarji 8—8.50 din za 1 kg žive teže.

Kamnik. V prvi polovici julija zaznamujejo naslednje cene: voli I. vrste 5 do 5.50, II. vrste 4.25—4, III. vrste 3—4 din; telice I. vrste 5.50—6, II. vrste 5, III. vrste 4 din; krave I. vrste 3.75—4, II. vrste 3.50, III. vrste 2.75—3 din; teleta I. vrste 5.75 do 6.25, II. vrste 5.50; prašiči špeharji 8 do 8.50, pršutarji 8.50 din za 1 kg žive teže.

Logatec. V začetku julija je imela živina te cene: voli I. vrste 5—6, II. vrste 5, III. vrste 4—4.50 din; telice I. vrste 6, II. vrste 5.50, III. vrste 5 din; krave I. vrste 5, II. vrste 4.50, III. vrste 3—4 din; teleta I. vrste 8, II. vrste 7 din; prašiči špeharji 10—11, pršutarji 9 din za 1 kg žive teže.

Vel. Gaber na Dol. Na sejmu 4. julija so prodajali živino po sledečih cenah: voli po kakovosti od 4.50—6.50 din za 1 kg žive teže, telice za pleme 4, za meso 5 din, krave za pleme 4, za meso 3 din, teleta 7 din za 1 kg žive teže; konji so šli po 1000 do 3500 din komad.

Celje. Voli I. vrste 5—5.50, II. vrste 4.50—5, III. vrste 4 din; telice II. vrste 4 do 5, III. vrste 3.50—4 din; krave II. vrste 3—4, III. 2.50—3 din; teleta I. vrste 6, II. vrste 5 din za 1 kg žive teže.

Maribor. Dne 11. julija so prignali na sejem 708 glav živine, prodali 414 glav po tehle cenah: voli debeli 3.80—5 din, poldebili 3.20—4, plemenski voli (za rejo) 4.25 do 5.75, klavni biki 3—4.25, klavne krave debele 3.50—4.30, plemenske krave 3.50—4.50, klobasarice 2—3, molzne krave 4—5.25, mlada živina 4—5.25, teleta 4.50 do 6 din za 1 kg žive teže. — Na svinjskem sejmu 7. julija so bile cene takšne: prašiči 5—6 tednov stari 80 do 100 din komad, 7—9 tednov stari 110 do 120, 3—4 mesece stari 180 do 240, 5—7 mesecev stari 310 do 450, 8 do 10 mesecev stari 470 do

515, 1 leto stari 710 do 920 din komad. Na vago: 1 kg žive teže 6 do 8 din, 1 kg mrtve teže 8 do 11 din.

Ptuj. Na semanji dan 4. julija so prignali v Ptuj 681 glav živine, prodali pa 258 glav po sledečih cenah: voli od 3.50 do 4.50 din, krave 2 do 3.75, biki 3.50 do 3.60, junci 2.75 do 3.75, telice 3.75 do 4.00, teleta 5 din za 1 kg žive teže. — Na svinjskem sejmu v Ptuj 12. julija so imeli prašiči te cene: pršutarji 7.25—7.75 din, plemenske svinje 6.50 do 7 din za 1 kg žive teže; debelih svinj ni bilo na sejmu. Mladi prašiči 6—12 tednov stari 100 do 190 din komad.

CENE

Ljubljana. Svinjska mast 1 kg 20—22 din, čisti med 18 do 22 din, surove kože goveje 16, svinjske 11 din; pšenica 1 kg 1.90 do 2.10, ječmen 1.95 do 2, rž 1.95 do 2.20, oves 1.95 do 2.30, koruza 1.60 do 1.85, fižol 3.60 do 4, krompir (novi) 1.50 do 2 din za 1 kg.

Logatec. Pšenica 1 kg 2, ječmen 1.80, oves 1.70, koruza 1.40, fižol 2.25, krompir 1, seno 0.75, svinjska mast 10 do 20, med 16 din za 1 kg.

Kočevje. Pšenica 100 kg 225 din, ječmen 200, rž 200, oves 175, koruza 175, fižol 300, krompir 100, lucerna 80, seno 80, slama 50 din. Drva 1 kv. meter 50 din, mleko 2 din liter, sur. maslo 24 din 1 kg.

Ljutomer. Pšenica 100 kg 160 din, ječmen 120, oves 140, koruza 120, fižol 200, krompir 80, seno 45, slama 30 din; drva 1 kv. meter 90 din, mleko 1 liter 1.50, surovo maslo 1 kg 10 do 20 din, vino navadno pri vinogradnikih 1 liter 4 do 5 din, finejše odbrano 6 do 8 din.

SEJMI

24. 7.: svinj. Središče, živ. Blanca (?). — 25. 7.: živ. in kram Kočevje, Velika Loka, Zalec, svinj. Ormož, konj. in gov. Maribor, živ. in kram. Kozje, Mežica, Slov. Bistrica, Zalec, Dobrovnik v Slov. krajini, svinj. Dol. Lendava. — 26. 7.: živ. in kram. Cerknica, Domžale, gov. svinj. konj., kram. Leskovec, živ. in kram. Radovljica, Višnja gora, svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje, živ. in kram. Teharje. — 27. 7.: živ. in kram. Toplice, svinj. Turnišče, živ. in kram. Beltinci. — 28. 7.: živ. Vrhnik, svinj. in drobn. Maribor, živ. in kram. Dol. Lendava. — 29. 7.: svinj. Brežice, Celje, Trbovlje.

PRAVNI NASVETI

Zavlačevanje zapuščinskega postopanja. M. B. Po umrli teti boste nekaj podedovali. Imeli ste razpravo pri notarju, nato pa še večkrat na sodišču, a še sedaj postopanje ni končano. Vprašate, kako bi prišli do dediščine? — Obrnite se na zapuščinskega sodnika, ki Vam bo povedal, zakaj postopanje še ni končano in kdaj bo stvar rešena. To more le on vedeti, ker vodi zapuščinsko razpravo.

Meja prodane njive. J. M. R. — Kupljeno njivo smete uživati v tistem obsegu, kakor jo je užival vaš prednik. Če se z mejaši ne morete sporazumeti, bo mejo na predlog ene ali druge stranke določilo sodišče po zadnjem uživanju. Ceneše bo, če se sama pobotata brez sodelovanja sodišča.

Vzdrževanje občinskih cest drugega reda. K. A. Vprašate, ali sme občina zahtevati prispevke za občinske ceste in mostove drugega reda tudi od občanov, ki ceste ne rabijo in od očetov 9 otrok. Občinske ceste drugega reda se grade in vzdržujejo redno s prispevki davčnih zavezancev v onih krajih, ki so jim te ceste poglavitno namenjene. Porazdelitev teh prispevkov določa občinski odbor po neposrednem davku zavezancev. V tem primeru očetje z 9 otroki niso oproščeni prispevkov. Če je pa občina zaradi pomanjkanja denarnih sredstev odredila popraviljanje cest z ljudskim delom (kuluk), so očetje z devetimi in več otroki, ki so oproščeni plačevanja državnih neposrednih davkov, oproščeni tudi kulukac. Svojo pravico do oprostitve pa morajo pravočasno dokazati občini.

Rubežen zaradi kuluka. K. I. Gotovo niste pravočasno predložili občini dokazov, da ste kot oče devetih otrok oproščen državnih neposrednih davkov. Zato Vam je občina predpisala cestni prispevek kuluk. Ker ga niste zlepa plačali, je imela pravico, da ga s silo izterja. V tem primeru ste dolžni tudi plačati izvršilne stroške. Orožniki, ki so prišli z izvršilnim ogramom, gotovo niso drugega zahtevali, kakor da plačate predpisano davščino z izvršilnimi stroški. Sicer pa lahko izveste pri občini, kakšne stroške zahtevajo od Vas.

Graničar. P. A. B. Obrnite se na poveljnika obmejne čete, pri katerem lahko vložite prošnjo za sprejem v graničarsko službo.

Dedna taksa. V. P. C. Dedna taksa se odmeri posebej vsakomur, ki pridobi kaj od istega zapustnika zaradi smrti, po čisti vrednosti vse njemu pripadale imovine in po osebnem razmerju med njim in zapustnikom. Od kosmate zapuščine se smejo odbiti le dokazani dolgovi in bremena, da se dobi čista zapuščina, od katere se odmeri dedna taksa. Računa o dedni taksi, ki

ste nam ga poslali, ne moremo prekontrolirati, ker nam niste povedali, v kakšnem sorodstvenem razmerju so dediči, ki se jim je taksa odmerila. Zoper odmero takse se lahko pritožite v 15 dneh na finančno direkcijo.

Članarina pri zadrugi. A. P. Če ste član zadruge, ste dolžni izvrševati dolžnosti, ki Vam jih nalagajo pravila. Obrnite se torej na načelstvo zdruge, ki Vam bo povedalo, ali ste dolžni plačevati članarino ali ne.

Mlin. M. M. Obrnite se na okrajno načelstvo, ki je obrtno oblastvo prve stopnje. Tam boste zvedeli, kaj Vam je storiti, predno začnete obratovati in ravno tako tudi, kakšne so pristojbine komisijskega ogleda.

Razlaga kupne pogodbe. M. M. Kupili ste hišo. V njej je precej velik nevzidan štedilnik. Ni Vam jasno, ali ste s hišo kupili štedilnik ali ne, ko je v pogodbi zapisano, da se prodaja vse, kakor sloji in leži. — Treba bo ugotoviti, kaj sta oba, t. j. prodajalec in kupec pri pisanju navedene pogodbe mislila. To bo merojajno pri razlagi pogodbe, ki jo je treba razlagati tako, kakor odgovarja poštenemu prometu.

Nemir na žagi. I. K. Cele noči Vam sosedova žaga povzroča hrup. Vprašate, kaj bi storili, ker se z gospodarjem ni mogoče pomeniti. — Obrnite se na okrajno načelstvo za odpomoč.

Skupna lastnina. F. P. R. V zemljiški knjigi je vknjižena kot skupna last ena parcela, ki je v naravi do polovice njiva in do polovice travnik. Travnik ste s sosedom vsako drugo leto menjaje živili, njivo pa ste Vi z vašim posestnim predniki sami živili skozi vsa leta. Mnenja ste, da je vpis glede njive pomoten. Sosed pa zahteva, da se tudi njiva menjaje živa. — Če ste Vi z vašimi predniki to njivo skozi 30 let nemočno živili kot svojo last, potem ste lastnino priposestvovali in lahko zahtevate od sosedu, da se cela lastnina te njive prenese na Vas.

Preveč vode. M. F. Če se je voda s sosedovega zemljišča že sedaj odtekala na vaš svet, ne boste mogli prepovedati sosedu, da ne bi v bodoče v betonskem kanalu odvajal vode na vaš svet. Če se je pa voda doslej odtekala tudi drugam, ne samo na vaš svet, potem sosedu lahko prepovedate napravo kanala, ki bi vam vso vodo, tedaj več kot preje, dovaja na vaš svet.

Izvajljen podpis. S. L. L. Le če se oba mejaša pismeno zavežeta, da bo veljala po zemljemercu odmerjena mapna meja, je potem ta po zemljemercu ugotovljena meja obvezna za obe stranki. Če vam je mejaš drugače govoril, tako da se sploh zavedali niste, da gre za določitev obvezne meje, potem Vas ta izvajljeni pismeni dogovor ne veže. Če sosed vztraja na pismenem dogovoru, boste morali s tožbo dokazati, da je za vas neveljaven,